

15. Bevordering van eigendomsverkrijging door den gebruiker.

16. Bevordering van landbouwonderwijs.

17. Wettelijke regeling van financieele ondersteuning der landbouw-organisaties bij het streven naar ontwikkeling en opleiding der beoefenaars, zoowel mannelijke als vrouwelijke, der verschillende takken van land- en tuinbouwbedrijf.

B. Middenstand.

18. Instelling van een afdeling voor den middenstand aan het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

19. Wettelijke regeling van financieele ondersteuning der middenstands-organisaties bij het streven naar verbetering van de vakopleiding in het algemeen en van het leerlingwezen in het bijzonder.

20. Strengere keuring en controle op de levensmiddelen en strenge wettelijke bepalingen stellen op het vervalschen daarvan.

C. Arbeid.

21. Bevordering der arbeidsgelegenheid.

Bestrijding van werkloosheid.

Wettelijke regeling van de arbeidsbemiddeling.

22. Wijziging van de wettelijke regeling van de arbeidsovereenkomst.

23. Uitbreiding der arbeidsbescherming, in het bijzonder met beperking tot den arbeidsduur.

Verbod van den arbeid der gehuwde vrouw in fabrieken en werkplaatsen.

Wettelijke regeling van den arbeid in de huisindustrie.

Bescherming der landarbeiders.

Verkrijging waar mogelijk en noodzakelijk van den wettelijken achturen arbeidsdag. Afschaffing van nachtarbeid der bakkers en van anderen noodelloozen nachtarbeid.

24. Herziening van de Ongevallenwet, ter verruiming van den kring der verzekerden in de industrie en uitbreiding der ongevallenverzekering tot landbouw, zeevaart en zeevisscherij.

25. Invoering der invaliditeitswet. Uitbreiding van de invaliditeits- en ouderdomsverzekering tot hen, die zelfstandig arbeid verrichten.

26. Invoering van de ziekteverzekeringwet. Opneming van de genees- en heelkundige behandeling.

27. Wettelijke regeling van de werkloosheidsverzekering.

SOC.-DEM. ARBEIDERSPARTIJ IN NEDERLAND.

(Als rechtspersoon erkend bij K. B. van 22 Sept. 1897, n°. 25; wijziging statuten goedgekeurd bij K. B. van 28 Sept. 1918, n°. 84.)

Partijbestuur: W. H. Vliegen, voorzitter; J. W. Matthijsen, secretaris; J. G. van Kuijkhof, penningmeester; F. M. Wibaut, A. B. Kleerekoper, allen te Amsterdam; deze vijf leden vormen het Dagelijksch Bestuur; verder F. van der Goes te Amsterdam; Jos. Loopuit te Amsterdam; J. A. Bergmeijer te Dordrecht; Suze Groeneweg te Rotterdam; L. M. Hermans te Arnhem; Mr. G. W. Sannes te Rotterdam; J. H. Schaper te Rijswijk (Z.-H.); Mr. P. J. Troelstra te Den Haag.

Het Partijsecretariaat is gevestigd te Amsterdam, De Genestetstraat 16, telefoon Z. 3155.

De partij-boekhandel en uitgeversmaatschappij „Ontwikkeling” is gevestigd Paleisstraat 43, Amsterdam, telefoon Noord 6243. (Directie Centrum 1624.)

Beginsel-Program, vastgesteld, op het Congres gehouden 7—9 April 1912.

De ontwikkeling der maatschappij heeft geleid tot de kapitalistische voortbren-

gingswijze, waarin de massa der voorbrengers is gescheiden van de voortbrengingsmiddelen. Deze zijn voor hunne bezitters het middel om winst te maken uit den arbeid der arbeiders, die ter voorziening in hun levensonderhoud verplicht zijn, hunne arbeidskracht te verkoopen. Twee klassen, het proletariaat en de kapitalistische klasse, staan aldus in duurzame belangentegenstelling tegenover elkaar.

In dit stelsel dwingen concurrentie en winstbejag tot voortdurende verbetering der techniek ter besparing van arbeidsloon. Het leidt tot opeenhouding van rijkdom bij de kapitalistische klasse, tegenover armoede, onzekerheid van bestaan en afhankelijkheid, afmattenden, geestdoodenden en ongezonden arbeid van mannen en vrouwen, onmatig langen arbeidstijd naast werkeloosheid; kinderarbeid; vernietiging van het gezinsleven en teruggang van het lichamelijk weerstandsvermogen bij het proletariaat; tot voortwoekerd pauperisme en prostitutie, alcoholisme en misdaad. Zoo is de arbeidersklasse, waar de kapitalistische winsthonger niet door haar tegenstand wordt gebreideld, ten prooi aan toenemende ontaarding en ellende, alleen beperkt door de natuurlijke grezen van menschelijke ontbering en door de eischen van het kapitalistisch belang zelf. De wanverhouding tusschen de toenemende produktiviteit van den arbeid en de geringe koopkracht der massa, en het gemis aan maatschappelijke regeling der voortbrenging leiden telkens weer tot krisissen in het bedrijfsleven, die deze aan het wezen der kapitalistische warenproductie verbonden strekkingen nog verscherpen.

Dit wekt verzet bij het proletariaat, dat zich organiseert, zoowel in vak-vereeningen als op politiek gebied en daarbij meer en meer tot het besef komt van zijne taak, om het kapitalisme als stelsel te bestrijden en de leiding der maatschappij van de kapitalistische klasse over te nemen. Bij haar strijd om politieke rechten en sociale hervorming toch, stuit de arbeidersklasse, zoolang zij de maatschappij niet beheerscht, op de overmacht der heerschende klasse, die niet dan noodgedwongen, onder den invloed der wassende macht van het proletariaat, aan zijne eischen tegemoet komt en daarbij niet verder gaat, dan de handhaving harer heerschappij en het wezen van het kapitalistische stelsel het gedooft.

Intusschen schept de kapitalistische ontwikkeling zelve de economische voorwaarden voor een nieuw stelsel van voortbrenging, niet berustend op uitbuiting eener klasse door eene andere, maar op maatschappelijk bezit en beheer der voortbrengingsmiddelen, waarvan het doel niet is het maken van winst voor enkelen, doch voorziening in de behoeften van allen.

De concurrentie, in verband met den voortgang der techniek, dwingt steeds meer tot voortbrenging in het groot, vermindert de maatschappelijke beteekenis van het kleinbedrijf en maakt de kleinere ondernemers afhankelijk van het grootbedrijf of tot loonarbeiders.

Hoewel dit proces van bedrijfsconcentratie zich in de landbouwbedrijven tot heden niet op dezelfde wijze vertoont als in die van handel, verkeer en nijverheid, ziet men ook daarin de macht van het kapitaal toenemen, zoowel door de uitbreiding van het pachtstelsel als door den wassenden invloed van industriele ondernemingen op den landbouw en de beweging naar monopoliseering der markt door het grootkapitaal. Waar verder het agrarisch kleinbedrijf zich naast het grooter bedrijf handhaaft of uitbreidt, gaat dit gepaard met zoodanige ontbering en overarbeid van hen, die daarin hun bestaan vinden, dat het met den algemeenen drang naar een hooger levensstandaard in de arbeidersklasse op den duur onverenigbaar is. Bovendien wordt door de ontwikkeling van het fabriekswezen een steeds grooter deel van het eigenlijk agrarisch bedrijf naar het gebied der industrie overgebracht.

Bij verdere ontwikkeling van het grootbedrijf brengt de concurrentie de winst in gevaar, hetwelk leidt tot toenemende uitbreiding van het kapitalistisch monopolie en beperking van het gebied der concurrentie. Meer en meer komen voortbrenging en verkeer onder de heerschappij van het bankkapitaal en wordt de winstheffing onafhankelijk van elke functie in voortbrenging en ruil. De kapitalist verliest daarmede de beteekenis van bedrijfsleider en wordt slechts een parasiet op de volkswelvaart. Het bedrijf wordt ingericht op een voet, dat het voor overneming door de maatschappij gereed is. Hiermede is de grondslag gelegd, waarop het

stelsel der socialistische voortbrenging kan worden gevestigd en van waar uit het over de voortbrenging in haar geheel kan worden uitgebreid.

Intusschen worden verschillende bedrijven uit partikulier in publiek beheer overgebracht, terwijl ook door de koöperatie het terrein van het particulier bedrijf wordt beperkt.

Met deze toenemende mogelijkheid van het socialisme gaan gepaard een wassende aandrang en macht om het te verwezenlijken.

De ontzaglijke vermeerdering van den rijkdom en de weelde der kapitalisten doen ook de arbeiders hoogere levenseischen stellen, terwijl de opdrijving der woninghuren als gevolg van de opeenhooping der bevolking in de groote steden en de prijsbeweging hun levensstandaard drukken. Door en in den klassenstrijd, mede als gevolg der verhooging van den levensstandaard, dien een deel van het proletariaat zich weet te veroveren, stijgen zijne behoeften tot een peil, waarop hunne bevrediging in het kapitalistische stelsel niet is te bereiken. De tegenstellingen binnen de kapitalistische klasse treden op den achtergrond, naarmate de aandrang der arbeiders naar nieuwe rechten en hervormingen gevaarlijker wordt voor hare heerschappij en het kapitalistische stelsel zelf. Dit uit zich, zoowel in de vorming van patroonsbonden tegenover de vakorganisatie der arbeiders, als op politiek gebied. De kapitaalmagnaten aan het hoofd der reusachtige centralisaties van kapitaal, die door hunne beschikking over grondstoffen, vervoerwezen en bedrijfsmiddelen de geheele maatschappij aan zich schatplichtig maken, weten bestuur en wetgeving aan hunne belangen dienstbaar te maken en drijven de regeeringen den weg op van imperialisme en koloniale politiek met de daaraan verbonden voortgaande verzwaring van militaire lasten en toenemende spanning in de internationale verhoudingen.

Tegelijkertijd groeit ook de macht der arbeiders tegen het kapitalisme. Met de bedrijfs-concentratie gaat gepaard een toenemend overwicht in getalsterkte bij het proletariaat. Als nieuw element ontwikkelt zich daarin de „nieuwe middenstand”, technici en beambten van het grootbedrijf, die, wat onzekerheid van bestaan en afhankelijkheid van den kapitalist betreft, met de arbeiders gelijk staan. Daarnaast moeten worden gevoegd die groepen, wier belang, zool niet direkt tegengesteld aan het kapitalisme, toch niet betrokken is bij de handhaving daarvan. Het proletariaat verkrijgt in en door den klassenstrijd een ervaring, een wetenschappelijke en politieke ontwikkeling, een maatschappelijke en zedelijke verheffing en een uitbreiding en versterking zijner organisatie, die het niet alleen in staat stellen, den tegenstand der heerschende klasse te breken, doch het ook rijp maken voor zijne taak, om hare plaats in te nemen. Het is bij dit streven onoverwinnelijk, omdat het daarbij zijne historische taak vervult, de gansche maatschappij te verlossen van een stelsel, dat economisch verouderd en zedelijk veroordeeld is.

Het proletariaat kan den tegenstand der kapitalistische klasse tegen de overbrenging der bedrijfsmiddelen van partikulier in maatschappelijk bezit slechts breken door de verovering der politieke macht. Voor dit doel hebben zich over de geheele wereld de arbeiders, die tot bewustzijn van hunne taak in den klassenstrijd zijn gekomen, georganiseerd.

De S. D. A. P. in Nederland stelt zich ten doel, het Nederlandsche proletariaat te organiseeren in eene zelfstandige politieke partij ter deelneming aan dien internationalen strijd der arbeidersklasse. Zij streeft naar eenheid van den proletarischen klassenstrijd en ondersteunt zooveel mogelijk elke economische of politieke beweging der arbeiders ter verkrijging van betere levensvoorwaarden zoodanig, dat daardoor hun klasse-bewustzijn en hunne macht tegenover de bezittende klasse worden versterkt.

Strijdprogram, zooals het op het congres van 12—14 April 1914 werd herzien.

1. Invoering van algemeen direct enkelvoudig kiesrecht voor mannen en vrouwen, die hun 21e jaar bereikt hebben, met geheime stemming. De stemming geschiedt op een voor de arbeiders geschikten tijd. Evenredige vertegenwoordiging.